

Калігула. Юродивий блазень

Ангеліна Велика

«Калігула» Альберта Камю

Режисер Іван Уривський

Художник-сценограф Петро Богомазов

Художниця по костюмах Тетяна Овсійчук

У ролях: Калігула – Віталій Ажнов, Олександр Рудинський, Ке-

ззонія – засл. арт. України Ксенія Баша, нар. арт. України Тетяна

Міхіна, Гелікон – нар. арт. України Людмила Смородіна, нар.

арт. України Олена Хохлаткіна, Сціпіон – Акмал Гурезов, засл.

арт. України Олександр Печериця, Хереа – засл. арт. України

Дмитро Рибалевський, Роман Ясіновський.

Національний театр ім. Івана Франка

Акмал Гурезов у виставі «Калігула» Альберта Камю.
Режисер Іван Уривський. Національний театр ім. Івана Франка.

На початку липня у Національному театрі ім. І. Франка відбулася прем'єра вистави «Калігула» за п'єсою Альберта Камю. Режисер Іван Уривський вирішив цей твір поза часом. На сцені немає ані декорацій, ані костюмів, що нагадували б часи Давнього Риму. Вистава про сьогоднішню та одвічні проблеми людства.

Початок дійства моторошний та інтригуючий. З химерної металевої скрині, немов з труни, поволі виповзають герої, неначе гадюки на сонце. Їхні обличчя бліді, тіла мляві та повільні. Самі вони нагадують зомбі, що виконують задані програми.

Калігула (Віталій Ажнов) – дещо відсторонений, і протягом вистави перебуває немов поза реальністю, неначе у власному вимірі, в медитації, чи вигаданому світі. Герой нагадує витонченого митця-віртуоза, що став заручником жорстокої системи і був похований заживо у глухій залізній труні, яку сам і збудував. Він відверто блазнює, одягає потворні лахи, розфарбовує обличчя, ховаючи за цим втому і душевну спустошеність.

З початку і до кінця дійства імператор виснажений, розчарований і хворобливий. Створивши власну реальність, де він безжально вбиває та знущається над невинними душами, Калігула мріє дістати місяць, як символ безумовної любові, свободи та зцілення. Дістати місяць – означає покласти край своїй абсурдній грі, знайти з неї достойний вихід. Найближче оточення – Кезонія, Гелікон, Сціпіон та Хереа, на жаль, не можуть йому допомогти. Вони лише ляльки в руках умілого лялькаря. Зв'язані власними страхами, немов блазні, виконують збочені забаганки свого пана, а потім пліткують у нього за спиною. Їм усім відведено своє місце в маленькому затхлом бункері величного імператора.

Кезонія (Ксенія Баша) – давня коханка Калігули – з усіх сил намагається опікуватися ним. Боїться постаріти та стати непотрібною. Та імператора вона лише дратує. Він використовує її, принижуючи жіночу гідність. Змушує

проголошувати публічно гасла, що закликають поклонятися його жорстокій диктатурі, немов божеству.

Сціпіон (Акмал Гурезов) – високий, красивий поет, що боїться розправити плечі, здається близьким по духу Калігулі. В моменти творчого зближення хлопець бачить у жорстокому і зневажливому диктаторі споріднену душу: нещасного, хворого хлопчика, що змушений грати роль кровожерливого тирана. Вони разом читають вірші, декламують їх у одній тональності, ніби два брати. Колишній правитель стратив батька Сціпіона, а син і досі не наважиться на помсту. За спиною він носить камінь, яким хоче вбити Калігулу. У спільній сцені актор замахається на нього, та, злякавшись, судомно ховає руки за спину.

Здається, у виставі немає жодного позитивного героя, окрім Хереа (Роман Ясіновський). Проте і його образ неоднозначний. Справжній воїн, борець за справедливість, він завзято підбурював народ на повстання та готував замах. Один з небагатьох, хто не злякався публічно засудити злочини імператора. Однак, у присутності Калігули герой перетворюється на дрібного улесливого підданого, що приховує свою справжню личину – бажання влади.

Залізна прямокутна конструкція займає майже увесь простір камерної сцени, де і відбувається дійство. Сценографія Петра Богомазова нагадує ритуальний саркофаг, бункер чи скриньку Пандори, з якої вийшли зло і темрява на світ. Кожне слово чи крок тут прослуховується та ретельно відстежується. Великі круглі касети займають майже половину залізного ящика. Ними опікується Гелікон (Олена Хохлаткіна), таким чином жінка засвідчує свою відданість імператору та вчасно повідомляє йому про замах.

Звістку Калігула сприймає спокійно, як яскравий фінальний акорд у своїй грі. Здається, він не боїться смерті і бажав «дограти» до кінця. «Дійти до завершення» – цей рефрен часто повторюється, як наскрізна дія вистави. Герой приймає смерть як дар – звільнення від тягаря влади. В

передсмертній агонії він вилазить нагору залізної ширми, немов на трибуну, і, граційно помираючи, передає свисток – символ влади – своєму наступнику.

Вистава завершується абсолютною тишею, темрявою та спустошенням. Тиран помер, як і хотів, дійшовши до краю, до завершення... Збагнувши беззмистовну порожнечу власного буття. Скільки в історії було таких «людо-

жерів», і скільки ще буде? Можливо, такі «істоти» приходять на Землю, щоб людство дорослішало, прокидалося та вчасно робило свій вибір. Жахає, що кожен з таких тиранів здатен захоплювати своїми абсурдними ідеями не тільки маленькі бункери, а й цілі країни, народи, що змушені десятиліттями потопати у брехні, темряві та крові.

Бог створив цапа, а чорт – кацапа

Вікторія Котенок

Іван Потапов, Борис Орлов та Ілля Чопоров у виставі «Цап-ка-цап» Ірини Малоліти. Режисер Андрій Білоус. Київський Молодий театр.

Першою прем'єрою воєнного часу в Молодому театрі стала музична казка «Цап-ка-цап». Та це не просто інсценізація української народної казки про примхливу Козу-дерезу, метою якої є відволікти дітей від війни і тривожних буднів. А сучасне злободенне переосмислення відомого твору, яке захоплює асоціаціями на нинішні події в Україні, спонукає до роздумів, аналізу й конкретних висновків як дітей, так і батьків. Сама назва говорить, хто є головним героєм дійства, звідки він родом і яка його сутність. Керівник театру Андрій Білоус до початку війни ставив «Ідіота» за Достоевським, завершувати якого відмовився після 24 лютого. А також зняв з репертуару 13 вистав за російськими авторами. На другий місяць війни, коли режисер з невеликою групою працівників театру вийшов на роботу, вони змогли поновити лише одну виставу (більшість акторів перебувала за кордоном) та створити концерт «Нескорені». Згодом у них виникла ідея поставити

«Цап-ка-цап» Ірини Малоліти за мотивами казки «Коза-Дереза»
 Режисер Андрій Білоус
 Художник Борис Орлов
 Композитор Ілля Чопоров
 Хореограф Ніна Змерзла
 Актори: Іван Потапов (Дід), Ірина Малоліта (Баба), Борис Орлов (Цап), Ілля Чопоров (Чорт), Дмитро Третьяков (Горобець), Дар'я Грачова (Хмарка, Зайчик), Ксенія Нікішина (Хмарка, Білочка), Альона Якименко (Хмарка, Лисичка), Дар'я Якушева (Онучка, Білочка), Орест Пасічник (Вовк), Сергій Пащенко (Ведмідь), Максим Зіневис (Рак), Роман Новак (Рак).
 Київський Молодий театр. Прем'єра – 31 липня 2022.

саме казку, аби емоційно підтримати дітей під час війни. Дружина режисера Ірина Малоліта створила віршований сценарій за мотивами української народної казки і вдихнула у неї нові сенси. Сценографію режисер з художником Борисом Орловим створювали зі списаних декорацій. Деякі костюми перешивалися зі старих, а частина – шилися з нуля. І хоча вистава створювалася на ентузіазмі, тим не менше, оформлення вийшло більш ніж пристойним, як і музичне (Ілля Чопоров) та пластичне вирішення (Ніна Змерзла). Тож спільно з яскравими акторськими роботами (більшість ролей грають випускники Білоуса) вийшла якісна оригінальна постановка, що складається з двох дій, які можна грати як дві окремі вистави.

У першій дії ми бачимо небесну домівку Всевишнього, яка створена у давньогрецькому стилі: в глибині сцени – фасад грецького храму з колонами (спрощена версія Парфенону), справа і зліва підвішені небесні світила – сонце